

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

dr Janusz KOCHANOWSKI

RPO-515967-VII-702.2/05/JZ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, *13/03/2009*

Pan

Andrzej Czuma

Minister Sprawiedliwości

Prokurator Generalny

Warszawa

Łiche Lauory Janie Ministrze.

W dniu 26 maja 2008 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż przepis art. 248 § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, dopuszczający możliwość umieszczenia osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m², jest niezgodny z Konstytucją RP i traci moc obowiązującą z upływem osiemnastu miesięcy od dnia ogłoszenia tego wyroku w Dzienniku Ustaw (sygn. akt SK 25/07). W tym czasie rząd polski powinien zlikwidować przepełnienie jednostek penitencjarnych, a więc zapewnić każdemu osadzonemu minimum 3 m² powierzchni celi, jak też doprowadzić do odpowiedniej zmiany art. 248 k.k.w., która będzie zgodna z treścią wyroku Trybunału.

Należy przyznać, iż w realizacji tego zadania nastąpiła istotna poprawa. Spełniane są założenia w przyjętym przez poprzedni rząd „Programie pozyskania 17.000 miejsc w jednostkach organizacyjnych więziennictwa w latach 2006-2009”. Jak bowiem wynika ze statystyki Centralnego Zarządu Służby Więziennej, w latach 2007-2008 rozmiary przeludnienia zakładów karnych i aresztów śledczych uległy istotnemu zmniejszeniu, zaś liczba miejsc zakwaterowania więźniów znacząco wzrosła. Na koniec roku 2007 i 2008 stany osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych wynosiły odpowiednio: 87.462 (110,9% pojemności) i 82.882 osób (99,7% pojemności), a liczba miejsc ich

zakwaterowania: 78.883 i 83.112. Pewnym zagrożeniem dla realizacji Programu może być jednak deklarowane obecnie przez Ministerstwo Sprawiedliwości zmniejszenie - w ramach oszczędności budżetowych - wydatków w tym resorcie, jeżeli spowoduje to wstrzymanie inwestycji związanych z tworzeniem nowych miejsc zakwaterowania więźniów.

W związku z analizą zaludnienia aresztów śledczych i zakładów karnych, moją uwagę zwraca w szczególności znaczący spadek liczby osób tymczasowo aresztowanych. O ile na koniec 2006 i 2007 roku ich stan wynosił odpowiednio: 14.415 i 11.441 osób (16,7 i 13 % ogółu osób pozbawionych wolności), tak w dniu 31 grudnia 2008 roku zmalał do 8.926 osób (10,7%). Obecnie w aresztach śledczych przebywa najmniejsza liczba osób tymczasowo aresztowanych od roku 1990. Ponadto, udział tych osób wśród ogółu osadzonych jest zdecydowanie niższy niż w szeregu państw europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych (np. w Anglii i Walii wynosi on 16,3 %; we Francji - 27,7 %; w Hiszpanii - 23,9 %; w Niemczech - 16 %; w Rosji - 15,6 %; w Szwecji - 22,2 %; w USA - 21 %; we Włoszech-52,1 %).

Tragiczne wydarzenia, jakie miały miejsce w ostatnim czasie w Polsce, związane z zabójstwami dokonаныmi przez osoby, którym sądy uchyliły areszt tymczasowy, wskazują jednoznacznie, że ten środek zapobiegawczy nie zawsze jednak jest stosowany tam, gdzie istnieją ku temu poważne powody. Na problem ten wskazałem szerzej w skierowanym do Pana Ministra wystąpieniu z dnia 11 marca 2009 r. (RPO-609035-II/09).

Na wysokim poziomie utrzymuje się liczba skazanych na karę pozbawienia wolności, którzy z różnych przyczyn nie odbywają tej kary. Sytuacja ta budzi mój poważny niepokój, także w aspekcie możliwości zlikwidowania przeludnienia polskich więzień. Według statystyki Centralnego Zarządu SW, w dniu 31 grudnia 2008 r. oczekiwało na wykonanie 46.075 orzeczeń, które dotyczyły 39.818 osób. Aż 35.689 osób nie stawiło się do odbycia kary, pomimo upływu terminu. Ponadto, jak mi wiadomo, liczby te nie obejmują zastępczych kar pozbawienia wolności. Stan ten świadczy o słabości wymiaru sprawiedliwości w Polsce i wskazuje na potrzebę podejmowania przedsięwzięć, które doprowadzą do egzekwowania orzeczeń skazujących na bezwzględną karę pozbawienia wolności.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.)

uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w następujących sprawach:

1. jak będzie przedstawiała się sytuacja w zakresie zaludnienia aresztów śledczych i zakładów karnych w przypadku wstrzymania inwestycji związanych z tworzeniem nowych miejsc zakwaterowania osób pozbawionych wolności;
2. jak będzie rozwiązywany problem wykonywania kar wobec osób, które z różnych przyczyn nie odbywają prawomocnie orzeczonej kary pozbawienia wolności.

*Łeas syrony stauel
Jan Kucharski*